

**Taristuministri määruse „Majandus- ja kommunikatsiooniministri
12. juuni 2013. a määruse nr 39 „Elektroonilise mereinfosüsteemi põhimäärus“
muutmine“ eelnõu seletuskiri**

1. Sissejuhatus

Määruse eelnõu on välja töötatud meresõiduohutuse seaduse (MSOS) § 75¹ lõike 9 alusel.

Eelnõukohase määrusega muudetakse majandus- ja kommunikatsiooniministri 12. juuni 2013. a määrust nr 39 „Elektroonilise mereinfosüsteemi põhimäärus“ (edaspidi EMDE põhimäärus). MSOS-i muudatuste (jõustusid 01.05.2025¹) alusel täpsustatakse EMDE põhimäärusesse kantavate andmete loetelu ja viiakse määrus kooskõlla seadusega. Lisaks on MSOS-i kohaselt EMDE vastutav töötleja alates 01.05.2025 Kliimaministeeriumi asemel Transpordiamet, samasisuline muudatus tehakse ka põhimääruses.

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Kliimaministeeriumi merendusosakonna õigusnõunik Anton Merits (anton.merits@kliimaministeerium.ee). Eelnõu õigusekspertiisi on teinud Kliimaministeeriumi õigusosakonna jurist Kaili Kuusk (kaili.kuusk@kliimaministeerium.ee). Eelnõu ja seletuskirja on keeletoimetanud Justiits- ja Digiministeeriumi õigusloome korralduse talituse toimetaja Aili Sandre (aili.sandre@justdigi.ee).

Määrusega muudetakse EMDE põhimääruse 08.07.2023 jõustunud redaktsiooni (RT I, 05.07.2023, 283).

Eelnõukohase määrusega ei kaasne vahetut mõju halduskoormusele. Eelnõukohase määrusega ajakohastatakse põhimäärusesse kantavate andmete loetelu MSOS-i 01.05.2025 jõustunud muudatuste järgi, samuti ajakohastatakse kehtetute õigusaktide viited viidetega neid asendavatele kehtivatele õigusaktidele. Andmete esitamise kohustus tuleneb asjaomastest seadustest (MSOS, sadamaseadus jt) ning nende alusel kehtestatud rakendusaktidest, teisisõnu ei tekita põhimääruse muutmine uute andmete esitamise kohustust, mis ei tulene juba seadusest.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb 16 punktist.

Eelnõu punktiga 1 jäetakse põhimääruse § 2 pealkirjast välja sõnad „ja volitatud“.

Keskonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskus andis alates 01.01.2025 Transpordiametile üle EMDE IT-arenduse, halduse ja majutuse. Üleandmise tulemusel saab Transpordiamet ise tegeleda kõikide merendusvaldkonna infosüsteemide arendamise ja hooldusega, samuti on Transpordiametil võimalik koondada kõik merendusvaldkonna teenused Transpordiameti e-teenuste platvormile. MSOS-i 01.05.2025 jõustunud muudatustega määrati EMDE vastutavaks töötlejaks Kliimaministeeriumi asemel Transpordiamet, kes oli seni volitatud töötleja. Seega ei ole viide andmekogu volitatud töötlejale enam vajalik.

Eelnõu punktiga 2 muudetakse põhimääruse § 2 lõike 1 sõnastust. Seni oli vastutava töötlejana märgitud Kliimaministeerium, edaspidi on selleks Transpordiamet. Sama sõnastus on kasutusel MSOS-i § 75¹ lõikes 2.

Eelnõu punktiga 3 tunnistatakse kehtetuks põhimääruse § 2 lõige 2, mille kohaselt on Transpordiamet andmekogu volitatud töötleja.

¹ <https://www.riigiteataja.ee/akt/117042025003>.

Eelnõu punktiga 4 muudetakse põhimääruse § 4 lõike 1 punkti 11 sõnastust.

Punktis 11 on nimetatud andmed lootsikviitungi kohta. Seejuures on viidatud majandus- ja kommunikatsiooniministri 12.12.2002. a määrusele nr 33 „Lootsikviitungi vorm“, mis on alates 01.07.2023 kehtetu. Lootsikviitungile kantavad andmed on alates 01.07.2023 sätestatud majandus- ja kommunikatsiooniministri 28.11.2002. a määruses nr 15 „Lootsimise kord, lootsi laevalemineku ja laevalt mahatuleku kohad, lootsimispiirkonnad ning lootsikviitungile kantavad andmed“.

Eelnõu punktiga 5 täiendatakse põhimääruse § 4 lõike 1 andmete loetelu punktiga 11¹. EMDE-sse kantakse MSOS-i § 68 lõikes 5⁷ nimetatud lootsitasu makseteatis. MSOS-i § 68 lõike 5⁶ kohaselt kantakse lootsitasu makseteatile järgmised andmed:

- maksetealise väljastaja nimetus;
- maksetealise koostaja ees- ja perekonnanimi ning ametinimetus;
- maksetealise koostamise kuupäev;
- lootsitasu maksja nimi, registrikood ja aadress;
- lootsikviitungi number ja väljaandmise kuupäev;
- lootsitud laeva nimi;
- tasumisele kuuluva lootsitasu suurus;
- maksetealise õiguslik ja faktiline alus;
- maksetähtpäev;
- hoiatus viivise maksmise kohustuse ja sundtäitmise rakendamise kohta, kui lootsitasu jäetakse tähtpäevaks tasumata.

Tegemist on lootsimisega seotud teabega. Lootsimisega seotud andmed on nimetatud põhimääruse § 4 lõike 1 punktides 9–11, mistõttu on normi asukohaks valitud § 4 lõike 1 punkt 11¹.

Eelnõu punktiga 6 muudetakse põhimääruse § 4 lõike 1 punktide 23–25 sõnastust. Neis on viidatud rahandusministri 5. juuni 2009. a määrusele nr 38 „Täiendavad juhised kauba sisenemis- ja väljumisformaalsuste teostamiseks“. See määrus on alates 01.07.2017 kehtetu, selle asemel kehtestas rahandusminister 3. juulil 2017. a määruse nr 57 „Täpsustavad juhised kauba sisenemisformaalsuste teostamiseks“ (jõustus 7. juulil 2017. a, rakendatakse tagasiulatuvalt alates 2017. aasta 1. juulist). Samasisuline muudatus tehakse põhimääruses.

Eelnõu punktiga 7 tunnistatakse kehtetuks põhimääruse § 4 lõike 1 punktid 26–30. Punktides 26–29 on viidatud väljumisformaalsustele, mis olid sätestatud samas rahandusministri 5. juuni 2009. a määruses nr 38 „Täpsustavad juhised kauba sisenemis- ja väljumisformaalsuste teostamiseks“, kuid mis tunnistati 01.10.2023 kehtetuks. Need on:

- Eestist välja toimetatavate kaupade loend (põhimääruse § 4 lg 1 p 26);
- Eestist välja toimetatava kauba saabumisest väljumistolliasutusse (põhimääruse § 4 lg 1 p 27);
- meretranspordivahendiga Eestist välja toimetatava kauba manifesti andmed (põhimääruse § 4 lg 1 p 28);
- teade laeva Eesti territooriumilt lahkumise kohta ehk väljumisteade (põhimääruse § 4 lg 1 p 29).

Euroopa Liidu liikmesriikide tolliasutused on kõik üle läinud tolliliidus ühiselt hallatavale automaatsele ekspordisüsteemile. Liidu automaatne ekspordisüsteem asendab alates 2023. a Eestis kasutusel olnud kauba väljumisteavet töötlevaid riigisiseseid elektroonilisi tolliinfosüsteeme. Kuna kauba väljumisformaalsusi reguleerib liidu tolliõigus, ei olnud enam vajadust seda riiklikult reguleerida. Seetõttu jäeti tolliseadusest välja volitusnorm, mis andis

aluse väljumisformaalsuste kehtestamiseks. Riiklikult kauba väljumisformaalsusi enam ei reguleerita.

Põhimääruse § 4 lõike 1 punktis 30 on viidatud EL määruses nr 562/2006 (Schengeni piirieskirjad) VI lisa punktis 3.2.4 sätestatud merematkelaeva reisijate nimekirjale. Kõnealune EL määrus on alates 2016. a kehtetu, lisaks ei ole seda asendavas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele 2016/399 sätestatud samasugust andmete loetelu. Nende andmete loetelu on kaetud põhimääruse § 4 lõike 1 punktiga 17, mis viitab Vabariigi Valitsuse 19. mai 2004. a määruse nr 194 „Laevade ja väikelaevade sisemerre, sadamatesse ning piiriveekogude Eestile kuuluvatesse vetesse sisenemise ja neist väljumise kord” lisas 3 sätestatud reisijate nimekirja andmetele. Kõnealune VV määrus kohaldub ka merematkelaevadele.

Eelnõu punktiga 8 täiendatakse põhimääruse § 4 lõike 1 andmete loetelu punktiga 33.

Tegemist on andmetega, mida tuleb MSOS-i kohaselt alates 01.05.2025 esitada EMDE kaudu. Punkti 33 kohaselt kantakse EMDE-sse MSOS-i § 41¹ lõikes 2 nimetatud andmed punkerdamise kohta:

- punkerdaja kontaktandmed;
- info pakutava kütuse tüübi ja tegevuse asukoha kohta.

Eelnõu punktiga 9 muudetakse põhimääruse § 4 lõike 2 punkti 1 ning laiendatakse andmete loetelu, mis kantakse EMDE-sse üksikandmetena. Seda tehakse edaspidi ka andmetega punkerdamise kohta, mis kantakse EMDE-sse põhimääruse § 4 lõike 1 punkti 33 kohaselt.

Eelnõu punktiga 10 muudetakse põhimääruse § 4 lõike 2 punkti 4 ning laiendatakse andmete loetelu, mis kantakse EMDE-sse üksikandmetena või elektroonilises formaadis XML või PDF. Seda tehakse edaspidi ka lootsitasu maksetealise andmetega, mis kantakse EMDE-sse põhimääruse § 4 lõike 1 punkti 11¹ alusel.

Eelnõu punktidega 11 ja 12 asendatakse määruses läbivalt viide volitatud töötlejale viitega vastutavale töötlejale.

Eelnõu punktiga 13 muudetakse põhimääruse § 8 lõike 5 sõnastust. Põhimääruse § 8 reguleerib, millistel ametiasutustel või isikutel on andmete EMDE-sse esitamise pädevus. Lõike 5 kohaselt on põhimääruse § 4 lõike 1 punktis 11 nimetatud andmete (lootsikviitungi andmed) esitamise pädevus lootsiteenuse osutajal, alates 01.07.2023 osutab seda MSOS-i § 56 lõike 1 kohaselt Riigilaevastik. Samuti lisatakse sättesse viide lootsitasu maksetealisele, mille EMDE-sse esitamise pädevus on samuti Riigilaevastikul.

Eelnõu punktiga 14 täiendatakse põhimääruse § 8 lõikega 6¹. Sätte kohaselt on põhimääruse § 4 lõike 1 punktis 33 nimetatud andmete (andmed punkerdamise kohta) EMDE-sse esitamise pädevus punkerdajal.

Eelnõu punktiga 15 täiendatakse põhimääruse § 8 lõiget 8. Sättes on loetletud, millistel asutustel on põhimääruse § 4 lõike 1 punktis 14 nimetatud andmete EMDE-sse esitamise pädevus. Need andmed on MSOS-i § 72 lõikes 1² sätestatud teave laevaõnnetusest, ohtlikust juhtumist või reostusohhtlikust olukorrast. Alates 2023. a teavitatakse MSOS-i § 72 lõike 1 kohaselt laevaõnnetusest ka Kaitseväge, mistõttu lisatakse Kaitseväge loetelusse asutustest, kellel on pädevus esitada nimetatud andmeid EMDE-sse.

Eelnõu punktiga 16 täpsustatakse põhimääruse § 10 lõiget 1, mis reguleerib andmete säilitamist. Jäetakse välja viited põhimääruse § 4 lõike 1 punktidele 26–30, mis tunnistatakse kehtetuks, ja lisatakse viide punktile 33.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõul ei ole puutumust Euroopa Liidu õigusega.

4. Määruse mõjud

Määrusel puudub sotsiaalne, sealhulgas demograafiline, mõju, samuti mõju majandusele, julgeolekule, välissuhetele, elu- ja looduskeskkonnale, regionaalarengule ning riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse asutuste korraldusele, kuludele ja tuludele.

Määrusega täiendatakse EMDE-sse kantavate andmete koosseisu punkerdamisega seotud andmetega. Muudatuse sisulist mõju on analüüsitud 01.05.2025 jõustunud meresõiduohutuse jt seaduste muutmise eelnõu seletuskirjas². Punkerdajate registri loomine EMDE-sse aitab parandada ühte Rahvusvahelise Mereorganisatsiooni (IMO) auditi käigus tuvastatud puudust.

Mõju halduskoormusele määrusega ei kaasne vahetut. Muudatustega ajakohastatakse EMDE põhimäärusesse kantavate andmete loetelu. Andmete esitamise kohustus tuleneb asjaomastest seadustest (MSOS, sadamaseadus jt) ning nende alusel kehtestatud rakendusaktidest, teisisõnu ei tekita põhimääruse muutmine uute andmete esitamise kohustust.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Riigile ega ettevõtjatele lisakulusid ei kaasne ega eeldata sellest tulusid. Samuti ei kaasne määruse rakendamisega lisategevusi.

EMDE punkerdajate registri arendamise kulud kaeti Kliimaministeeriumi vahenditest pärast MSOS-i muudatuste jõustumist 01.05.2025, st vajalikud arendused EMDE-s on praeguseks tehtud.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile, Siseministeeriumile ja Kaitseministeeriumile.

Lisaks esitatakse eelnõu arvamuse avaldamiseks Maksu- ja Tolliametile, Kaitsevägele ning Riigilaevastikule.

² Eelnõu seletuskiri, kättesaadav <https://www.riigikogu.ee/download/48e03c69-7d03-4f6b-8e2a-a1e87d5c0f68>